

POITIER, 1870. DECEMBER 31

U szán felszállt egy férf. A hegyről jött valahonnan, egy kis ezt, azt hozott a kosarában, meg bort. Nézegette, hova telepedhetne.

—Imre! Te jömbert! Hát te? Gyere már, nézd, van itt egy hely, ha nem veded meg az ilyen magamfajta vénasszonyokat! — Örvendezett a szomszédom az új utasnak, mikor meglátta. A „vénasszony” nemigen lehetett negyven éves, Imre meg talán harmincöt.

Nincs az ilyen összetalálkozás semmi különös. Jól esik látni a régi ismerőst, annyi az egész. Meg aztán ki lehet kérdegetni, hogy van, mi újság, mit szól az időjáráshoz, hogy vannak a rokonok? Eltelik veled az idő. Ha meg olyan a politikai helyzet, hogy érdemes vele foglalkozni, különösen jó dolog egy ismerős. Vagy összeveszik veled az ember — és akkor egyvel kevesebb, akinek kötelességét kell küldeni a disznóöskör! — vagy összemellegszik, és akkor egyvel több helyről kap hurka-kolbászt, ami mindenképpen haszon.

— Hát aztán, te Imre! Meséj már! Beléptél-e a termelőszövetkezetbe?

— Dehogyan léptem! Mit képzelsz! Üzemben hol?

— Itt Ússán. A bányában.

— Ejnye, de kár! Pedig azt hittem, hogy te is öntudatos vagy.

No, gondoltam, ezt az aszszonyt alighanem kioktatom a becületre! Ha nem ért egyet a termelőszövetkezetrel, ne érsem! Nem kötelező! De hogy gúnyolódjon ilyen komoly dolgokon, hogy a vonaton csinálgon hangulatot a szövetkezés ellen, azt már mégsem engedem meg! Egyelőre azonban nem szóltam. Vártam, van-e valami rajtam kívül, aki meg meri mondani a véleményét, ennek a... perszonának.

Imre értette a célzást, sőt úgy vettem észre, hogy egy kicsit jobban is egyetért az ilvenfajta megjegyzéssel, mint ahogy rá nézetben hinné róla az ember. — Miért ne lennék öntudatos! Éppen azért vagyok munkás! — Fene a rangod! Csibész vagy te, nem öntudatos! Meglogtál a szövetkezet előtt, mi? — Miért ne, ha tehettem! Majd tán nekem is dirigálnak! Nem vagyok én cseléd! — Aztán mit, fizetnek oit nekéd ezért a politikai támogatásért?

— Ezret, ezerszázat. Mikor, hogy jön ki a lépés.

— Háát, valami az is. Aztán az asszony? Az belépett?

— Be! De nem dolgozik!

FRED GERMONPREZ:

IZLAND, IZLAND

Az Európa Könyvkiadó az elmúlt évben egy külsőre és terjedelmre nézve igénytelennek látszó könyvvel ajándékozta meg az olvasókat. Fred Germonprez: Izland, Izland című kisregényének magyar fordításával.

A könyv témája olyan régi, mint maga az ember: szerelem, küzdelem a fenyegető erőekkel a természetben, a társadalomban, a kapitalizmusnak kiszolgáltatott ember primitív öröme és tragikus sorsa. A könyv legvégjéig mégis valamiféle szívos optimizmus jellemzi, mely a küszködő ember lelkében sok feszültséget szüntetsze hoz. Ez a mindennapi élet valóságára támaszkodó optimizmus hajtja az ifjú Karelt arra, hogy megvaltoztassa az embereket által okozott igazságtalanságokat, mert nap-nap után látnia kell az elcsigázott testű, rongyokban burkolt gyermek-leánykákat, akiknek kezét véresre sebezte a szőlőszék. Papja kegyesen így csillapítja: „Az igazságtalanság az emberektől való. Meg aka-

BODÓ SANDOR:

A kondás

Megérezte a friss tavaszt. Jött a boldog szírom-bomlás, vére perszult, szeme égött: Szetelmes lett a kis-kondás.

Kit szeretett? — nem is tudta, csak szívben harang kondult, s míg hevert a fűz árnyán, az hitte, hogy megbolondult.

Látni kellett volna az Imrét! Úgy látványos maradt a szája, akár a bécsi kapu. Arcára kiült az irigység, amit minden olyan ember érezni szokott, akinek sohanem az a kevés, ami neki jut, hanem az a sok, amit más kap. A „vénasszony” meg élvezte azt a helyzetet egy kicsit, aztán újra odaszólt, csak úgy foghegyről:

— Azért is örültem annyira az előbb, hogy megláttalak. Egyenes, hozzátok indultam. Jóska bátyád küldött, hogy hivjalak el mihozzánk, kellettél volna mellé. Tudod, a szakmájában dolgozik, építési brigáddal dolgoznak. Úgy gondoltuk, jó barátok voltatok világ életben, jól megértetnétek egymást. Te meg kifejezhetnéd a szakmát, meg olyan két és fél ezer jutna neked is. Ha meg Mariska is meggondolná, én venném magam mellé, a csirkefarmra. Annyit ő is kapna, mint én. Nna! Kár volt a költéséért, hallod! Nem is igen van most már annak értelme, hogy tovább utazzak. Legjobban teném, ha most itt leszállnék, aztán mennék vissza a következőre.

Imre hol vörös lett, hol fehéren felejtett kanaleon. Hit is, meg nem is annak, amit hallott. A fantáziája kegyetlenül kinozta, és ha tehette volna, alighanem leharapja a nyelvét az előbbi hősködésért. Kétszer is nekifogott, hogy kiköszörülje a csorbát, izgett, mozogott, mint aki a helyét keresi, de csak krázkogott, meg hümmögött.

— Nem mondom... szóval azért... ha csakugyan úgy van, ahogy mondom...!

— Úgy volt, meg úgy is van! Dehát te csak bányában szeretsz segédmunkáskodni, mit erőszakoskodjál!

— Kétszer mondtál, úgye? Mintha kétszeret hallottam volna.

— Két és félet mondtam; csakhogy ahhoz dolgozni kell, te meg, úgy látom, nem a munkáért felkészedsz, hallod-e, hanem a pénzért. Miféle nék nagyon fizetik az ilyesfajta normát!

— Tudok én dolgozni, ha van miért!

— Tudsz hát! Otthon ütelnél az asszonyt, mi? Az is munka?

— Ne gúnyolódj annyit! Vagy nem komolyan mondtad? Úg-ratás az egész, igaz?

— Mi vagyok én, te! Kecskepásztor, hogy bakot ugrassak?

Imrének eszébe jutott, hogy bor is van nála. Odanyújtotta. — Aztán ezt most melyikünknek adod? Nekem, vagy az elvesztett reményeidnek? Már csak azért kérdezem ám, mert eddig nem jutott eszedbe.

No, nagyon tetszett nekem ez a „vénasszony”.

— Legfőként azt szeretnéd volna, ha ti veszték meg a házunkat. Kinőtűk. Az új soron építettünk helyette. Úgy gondoltuk, ha odaköltöztek, majd kifizetnétek apránként. Vagy kaptatok már lakást?

Csak ezt ne mondja volna! Imrének majd a könny bugyant ki a szemén. Dehogyan kaptak, dehogyan kaptak! Szépen ez a legnagyobb bánata. Jön a gyerek, felidőn jóval túl van az asszonnyal, lakás meg sehol. Azért nem dolgozik. Kellene a pénz pedig, dehát most nem mehet dolgozni, pedig bütyk is szeretnének. Szóval a helyikesség, meg a legénység egy-szeribe köznapi gondokká kopott.

— Hát azért majd megveszitek így is, ami kell. Addigra tán az eszed is megjön.

— Hiszen azért elmennék; ha... ha csakugyan igaz.

— El sem engednének az üzemből! Biztosan nagy szükség van rád!

— Engem! Engem nem engednének el! Hát mit gondolsz, hogyan dolgoztam én ott? Amennyit nagyon muszáj volt. Nem kívánja az én testem az üzemet. Dehát te, igazán komoly ez a... szóval igaz?

— Itt a levél, amit Jóska írt nektek. Olvassd el, tessék!

Imre előlvassa, ragyog az örömtől, aztán újra előveszi a demizsont, de most már határozott.

— Itt a kezem! Mindjárt megihatjuk az áldomást is. Rendben?

— Inni ihatunk Imre. Hanem te nem kellesz. Aki nem

becsüli azt a helyet, ahol a lenyerét adja, az olyan ember nem való közibénk. Kétszerét különb embert is kapunk. Olyan aki nem beszél másokért a háttunk mögött sem, mint a szemünkbe. Mert nálunk, tudod, jól fizetnek. De azért dolgozni is többet kell, mint amit nagyon muszáj. Nna! Ígyünk akkor!

S az áruló Imre elől szájjához emelte a demizsont. Úgy ivott, mint aki érzi, hogy ehhez igazan joga van.

Vágvölgyi László

Bartha László illusztrációja „A párizsi Kommun dalai” című könyvhöz, mely a Helikon Könyvkiadó kiadásában jelent meg februárban.

CSEBÉHAT JÓZSEF:

Jégkorszak

Vállunkon ül a végtelen tél, madár se zeng, levél se zörren, 1945-ben

lesz csak tavasz! Addig a szobor szobor marad: csákoja a hó. Bőre kéreg. Szeme üvegtűz. Nem mond átkot, se esküt: addig még csókért pirosló száján hallgat a zokszó.

Pásztor volt? Elefe árán ért ide, három puha bárány kísérte — három meleg élet: érc lett a nyelvük. Egy se béget... Lábanál jég-puli fekszik.

Kormos volt? Fehér lett eszige: fűtlyre — a gazda tele — nem tapogatna szívéből a vér: mivel ő is az ablak alá stündörgött, sorsa fagyhalál.

...Amíg az ablak fönt világot, szikrázó zuzmarából zsúrlók lépik be tükre szélét, s onnan tekint alá a

kegyetlen korszak jégvirága. Ové a kert! Micsoda kert ez? Perc dermed itt a másodperchez, s minden, de minden — fönt s alattiam — bilincsebe vert és moztalan.

Addig a dermedt mozdulatokból tanulom meg, hogy mire gondol, aki ifjan, fagyott sebekkel mozdul meg, mert rügy fakad egyszer, s int a tavasz, neki is int egy másik kéz, másik tekintet, másik mosoly, (hogy sorra vegyük) csak ne keljen a néma hegedűt, a könnyet befelé zokogva temetni a fekete tokba!

Addig a csend él jégzónkét! Micsoda csend! Micsoda önkény! Micsoda fak — lefojtva hóval — de már remeg a szikla-oldal, de már a Költő írja versét, a „Döntsd a tőkét!...” Remény szemerkél, s lassan-lassan, de újra dobban, mozdul a szív a jégkorszakban, ahol a tavaszt — vonókra fagyott kézzel is — várják a zenekarok!

BÚZÁS HUBA:

Sírfelirat

A hal nyoma tűnik el így a vizekben, mint ez a test itt nyomtalanul, kacagj, ki ma láfod-e sirt a ligetben: tűnik az év, a fáknak a lombja lehull. A trefa, a szó, mosolyod tovarobben, ráncos a homlok vig kacagó, így múlik az élete emberi lénynek és betakar majd egyszer a hó.

BAKÁCS TIBORNE